

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Харківського
національного університету
імені В. Н. Каразіна
(протокол № ____ від _____),
введено в дію наказом
від _____ № _____

Проректор із науково-педагогічної
роботи

_____ **Анатолій БАБІЧЕВ**

ПРОГРАМА

**«Школа майбутнього аспіранта» (для підготовки абітурієнтів до вступу до
аспірантури за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, освітньо-
наукова програма «Освітні, педагогічні науки»)**

Харків 2024

ПЕРЕДМОВА

Програма «Школа майбутнього аспіранта» (для підготовки абітурієнтів до вступу до аспірантури за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки») розроблена:

Керівник програми –

Лунячек Вадим Едуардович, доктор педагогічних наук,
професор, професор кафедри профільної підготовки;

Таможська Ірина Володимирівна, доктор педагогічних
наук, доцент кафедри профільної підготовки.

1. ОПИС СЕРТИФІКАТНОЇ ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ

Загальна інформація		
Офіційна назва програми	«Школа майбутнього аспіранта» (для підготовки абітурієнтів до вступу до аспірантури за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки, освітньо-наукова програма «Освітні, педагогічні науки»)	
Назва структурного підрозділу (кафедра, факультет, навчально-науковий інститут тощо)	Кафедра профільної підготовки, Навчально-науковий інститут міжнародної освіти	
Обсяг (тривалість) програми в годинах та/або кредитах ЄКТС	30 год	
Мова(и) викладання	Українська	
Передумови навчання	Диплом не нижче магістра	
Мінімальна та максимальна кількість осіб в групі	від 10 до 20 осіб	
Форми навчання та вартість	Дистанційна	
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	karazin.ua	
Мета програми		
Метою є систематизація знань майбутніх аспірантів для складання вступних іспитів до аспірантури.		
Компетентності, що вдосконалюються/ набуваються (із урахуванням Національної рамки кваліфікацій)		
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК1	Здатність до узагальнень, аналізу й синтезу, абстрактного і критичного мислення для розуміння досліджуваних педагогічних явищ і процесів, установлення між ними причинно-наслідкових зв'язків.
	ЗК2	Здатність розуміти національні, європейські й загальносвітові ціннісні пріоритети освіти, вимоги до її реалізації в сучасному

		глобалізованому світі.
	ЗКЗ	Здатність здійснювати професійну комунікацію українською та іноземними мовами в усній та письмовій формах.
Фахові компетентності (ФК)	ФК1	Здатність до опанування педагогічної термінології, оволодіння системними знаннями в галузі методології, педагогіки / освіти.
	ФК2	Здатність до вивчення виховних систем, технологій виховання й самовиховання.
Результати навчання: знання, уміння/навички		
РН1		Узагальнювати тенденції подальшого розвитку педагогічної науки й освіти в сучасному інформаційному суспільстві.
РН2		Демонструвати знання педагогіки, онтології, гносеології, оперувати сучасними філософськими й освітніми концепціями, знаннями методології наукового пізнання, здійснювати аналіз актуальних проблем суспільної й індивідуального життєдіяльності.
РН3		Прояв культури писемного й усного мовлення в процесі професійній комунікації, що забезпечує порозуміння з іншими людьми, сприяє здійсненню конструктивної взаємодії з ними, забезпеченню ефективного впливу на адресата з урахуванням наявної ситуації, поставлених мети й завдань.
РН4		Оперувати професійною термінологією українською й іноземними мовами, виявляти схожості й відмінності в трактуванні ключових понять різними вітчизняними й зарубіжними авторами, чітко й грамотно формулювати авторські визначення провідних категорій дослідження.
РН5		Проявляти універсальні дослідницькі навички, уміння аналізувати оцінювати й інтерпретувати отримані результати науково-дослідницької діяльності.
Особливості програми		

Цільова аудиторія слухачів	Майбутні аспіранти за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки
----------------------------	---

2. НАВЧАЛЬНИЙ (НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ) ПЛАН

Компоненти програми	Загальна кількість годин/кредитів ЕКТС	Аудиторна робота		Самостійна робота
		Теоретична підготовка	Практична практика	
Сучасні системи освіти				
Тема № 1 «Глобалізація та проблеми розвитку освіти»		1		
Тема № 2 «Зарубіжні системи освіти»		2		
Тема № 3 «Управління системою освіти. Суть та специфіка менеджменту в галузі освіти».		2		
Методологія та технологія науково-педагогічного дослідження				
Тема № 1 «Методологія науково-педагогічного дослідження»		2		
Тема № 2 «Формування наукового апарату дослідження».		2		
Тема № 3 «Наукові соціальні мережі та бази даних»		2		
Дистанційне навчання				
Тема №1 «Поняття дистанційного та змішаного навчання»		2		
Тема №2 «Система дистанційного навчання Moodle».		1		
Історія педагогіки				
Тема № 1 «Історія зарубіжної освіти й педагогіки»		2		
Тема № 2 «Вітчизняна педагогіка й освіта: від найдавніших часів до сьогодення»		2		
Загальні основи педагогіки				
Тема № 1 «Дидактика як галузь педагогіки»		2		

Тема № 2 «Загальна характеристика процесу навчання»		2		
Тема № 3 «Загальна характеристика процесу виховання»		1		
Тема № 4 «Педагогічна майстерність викладача вищої школи»		2		
Академічне письмо				
Тема № 1 «Академічна культура здобувача освіти»		1		
Тема № 2 «Загальна характеристика процесу навчання»		2		
Тема № 3 «Вимоги до написання дослідницької пропозиції»		2		
Підсумковий контроль (якщо такий передбачається)	форма проведення підсумкового контролю: тестові завдання			
Усього		30		

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Сучасні системи освіти

Тема № 1. «Глобалізація та проблеми розвитку освіти».

Сучасний стан розвитку освіти в Україні. Країни-лідери в розвитку національних освітніх систем. Індекс освіти. Стандартизація в освіті. Освітні вимірювання. Міжнародні порівняльні дослідження якості освіти. Система освіти в Україні, її структура, органи державного управління освітою. Державно-громадське управління освітою. Стратегічні напрями вдосконалення освіти України.

Тема № 2. «Зарубіжні системи освіти».

Національні системи освіти США, Великої Британії, Канади, Австралії, країн Європейського Союзу. Підготовка кадрів для освіти в розвинених країнах світу.

Тема № 3 «Управління системою освіти. Суть та специфіка менеджменту в галузі освіти».

Значення освітнього менеджменту в умовах реформування системи освіти в Україні. Поняттєво-категоріальний апарат освітнього менеджменту. Класифікація організацій у системі освіти та їх специфіка. Закони та закономірності управління, принципи, методи та форми управління. Вплив педагогічного менеджменту на управління якістю освіти. Розвиток педагогічного менеджменту в Україні та світі.

Методологія та технологія науково-педагогічного дослідження

Тема № 1 «Методологія науково-педагогічного дослідження».

Рівні методології. Висвітлення основних загальнонаукових і конкретно наукових підходів (системного, ситуаційного, синергетичного, кваліметричного, компетентнісного та ін.). Застосування методологічних підходів у науковому педагогічному дослідженні.

Тема № 2 «Формування наукового апарату дослідження».

Формування висновків наукового дослідження. Вибір об'єкта дослідження. Обґрунтування актуальності й практичної корисності результатів дослідження. Розробка алгоритму дослідження, вибір методів і засобів для проведення дослідження. Науковий апарат педагогічного дослідження. Процедура формування висновків педагогічного дослідження.

Тема № 3 «Наукові соціальні мережі та бази даних».

Google Scholar, Scopus, WoS, Research Gate, LinkedIn.

Дистанційне навчання

Тема № 1 «Система дистанційного навчання Moodle».

Характеристика провідних систем дистанційного навчання. Методи та інструменти дистанційного навчання. Система дистанційного навчання Moodle. Змішане навчання та його особливості. Формування електронного портфолію. Провідні освітні вебсайти.

Історія педагогіки

Тема № 1 «Історія освіти й педагогічної думки зарубіжних країн».

Основні періоди розвитку світової педагогічної думки й освіти. Елементи педагогіки у філософських системах давнього світу. Розвиток освіти та педагогічної думки в добу Середньовіччя, Відродження та Реформації. Педагогічна система Я.- А. Коменського. Тенденції розвитку освіти й педагогічної думки в країнах Західної Європи та США (XX – початок XXI ст.).

Тема № 2. «Українська освіта й педагогіка: найдавніші часи й сьогодення».

Виховання й навчання в первісних і родових племенах. Роль Володимира Великого, Ярослава Мудрого в поширенні освіти в Київській Русі. Пам'ятки педагогічної думки Київської Русі. Педагогічна думка в епоху культурного відродження України (XVI – XVIII ст.). Народна освіта в другій половині XIII – XIX ст. Освіта й виховання в незалежній Українській державі. Нові педагогічні теорії й методики.

Основи теорії навчання та виховання

Тема № 1 «Дидактика як галузь педагогічних знань».

Виникнення й становлення дидактики як науки. Категоріальний апарат дидактики.

Тема № 2 «Загальна характеристика процесу навчання».

Функції навчання. Система принципів навчання. Структура процесу навчання. Методи й засоби навчання. Організаційні форми навчання.

Тема № 3 «Загальна характеристика процесу виховання».

Закономірності й принципи виховання. Змістовний компонент процесу виховання. Методи, форми та засоби організації виховного процесу. Виховання особистості в колективі.

Тема № 4 «Педагогічна майстерність викладача вищої школи».

Складники педагогічної майстерності викладача та їх характеристика. Професійно-педагогічна культура. Стилі професійної діяльності. Професійний та особистісний імідж викладача закладу вищої освіти.

Академічне письмо

Тема № 1 «Академічна культура здобувача освіти».

Академічна доброчесність. Інтелектуальна власність. Плагіат. Наукове мислення. Культура спілкування.

Тема № 2 «Основи академічного письма».

Академічне письмо – різновид наукового (академічного) спілкування. Науковий стиль писемного мовлення. Створення та аналіз академічного тексту (наукової статті, тез).

Тема № 3 «Особливості написання дослідницької пропозиції».

Методичні рекомендації щодо написання дослідницької пропозиції (структура, загальні правила оформлення / цитування, оформлення списку використаних джерел, критерії оцінювання).

4. ФОРМИ ТА ПОРЯДОК ПРОВЕДЕННЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Процедура проведення заліку

Під час відповіді на питання білету абітурієнт має продемонструвати оволодіння їх змістом, знання нормативних документів у галузі освіти та першоджерел, теоретичного матеріалу з різних розділів педагогіки, уміння

грамотно аналізувати актуальні освітні проблеми та висловлювати власну позицію щодо їх розв'язання на основі наведення переконливих аргументів.

Максимальна кількість балів за виконання кожного завдання становить 200 балів. Критерії оцінювання відповідей на загальнотеоретичні питання представлено в таблиці (див табл. 1). Загальна оцінка визначається як середня виважена з оцінок відповідей. Уважається, що абітурієнт склав залік, якщо його загальна оцінка складає не менше 100 балів, що підтверджується сертифікатом (30 год). Абітурієнт, який набрав менше 100 балів, до участі в наступних вступних випробуваннях і в конкурсному відборі не допускається.

Таблиця 1

Загальні критерії оцінювання відповідей із питань залікового білету

№	Критерії оцінювання	Оцінка в балах
1	Абітурієнт продемонстрував повні й системні знання навчального матеріалу із залікових питань, у тому числі ґрунтовні знання нормативних документів у галузі освіти та першоджерел, поінформованість щодо сучасних педагогічних концепцій, розуміння актуальних педагогічних проблем та вміння визначити шляхи їх розв'язання, здатність творчо застосовувати засвоєні знання під час вирішення типових / нетипових педагогічних ситуацій. Наводить переконливі аргументи / приклади на підтвердження виправданості своїх рішень. Здійснює самостійну дослідницьку діяльність.	175 – 200
2	Абітурієнт продемонстрував належний рівень володіння знаннями з усіх залікових питань, здатний застосовувати засвоєні знання під час вирішення типових / нетипових педагогічних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження правильності своїх дій, але у відповідях допустив окремі неточності й помилки не принципового характеру.	145 – 174
3	Абітурієнт продемонстрував належний рівень володіння знаннями з усіх залікових питань, здатний застосовувати засвоєні знання під час вирішення типових / нетипових педагогічних ситуацій, наводити окремі власні приклади на підтвердження правильності своїх дій, але у відповідях допустив окремі неточності й помилки не принципового характеру.	125 – 144
4	Абітурієнт продемонстрував задовільний рівень володіння знаннями із залікових питань, але допустив принципові помилки у відповідях, неспроможний самостійно визначати	100 – 124

	актуальні педагогічні проблеми та шляхи їх розв'язання, слабо володіє вміннями дослідницької діяльності.	
5	Абітурієнт продемонстрував задовільний рівень володіння знаннями із залікових питань, але допустив принципові помилки у відповідях, неспроможний самостійно визначати актуальні педагогічні проблеми та шляхи їх розв'язання, слабо володіє вміннями дослідницької діяльності.	менше 100 балів

Перелік питань до заліку

1. Схарактеризуйте вітчизняну систему освіти. Яка її структура?
2. Які повноваження мають органи управління освітою?
3. Напрями державно-громадського управління освітою.
4. Яка місія вищої освіти в Україні?
5. Назвіть пріоритети розвитку вищої освіти в Україні, що визначають її концептуальну модель?
6. Схарактеризуйте національну систему США.
7. Схарактеризуйте національні системи Європейського Союзу.
8. Назвіть напрями підготовки науково-педагогічних кадрів у розвинених країнах світу.
9. Назвіть та схарактеризуйте основні поняття освітнього менеджменту.
10. З якими науками пов'язаний освітній менеджмент? У чому проявляються ці зв'язки.
11. Як педагогічний менеджмент впливає на управління якістю освіти?
12. Як класифікують організації в освітній системі? Яка їх специфіка?
13. Висвітліть основні загальнонаукові / конкретно наукові підходи.
14. Дайте визначення поняття «педагогічна технологія». Яка структура педагогічної технології?
15. У чому полягає технологічність процесу навчання?
16. Алгоритм формування електронного портфоліо.
17. Особливості змішаного навчання.
18. Схарактеризуйте провідні системи дистанційного навчання.
19. Алгоритм формування наукового апарату дослідження.
20. Які особливості розвитку освіти в добу Середньовіччя / Відродження / Реформації?
21. Назвіть основні періоди розвитку світової педагогічної думки й освіти. Схарактеризуйте їх.
22. Які елементи педагогіки наявні у філософських системах давнього світу?
23. Назвіть тенденції розвитку освіти й педагогічної думки в країнах Західної Європи та США (XX – початок XXI ст.).
24. Схарактеризуйте стан освіти й виховання в незалежній Українській державі.
25. Розкрийте сутність гуманізму педагогіки Я.-А. Коменського.
26. У чому полягала новизна дидактичних принципів Я.-А. Коменського?
27. У чому полягало виховне значення давніх вірувань та фольклору для

українців дохристиянського періоду?

28. Яка роль Ярослава Мудрого та Володимира Великого в поширенні освіти в Київській Русі?

29. Назвіть та схарактеризуйте нові педагогічні теорії й методики.

30. Назвіть пам'ятки педагогічної думки Київської Русі. У чому їх цінність для сьогодення?

31. Яким було завдання козацької педагогіки?

32. Назвіть освітніх, культурних та громадських діячів XVI – XVII століття. Який їхній вклад у розвиток педагогічної науки?

33. Визначте суть педагогіки та її основні завдання.

34. Назвіть та схарактеризуйте основні педагогічні категорії.

35. З якими науками пов'язана педагогіка? У чому виявляються ці зв'язки?

36. Поясніть значення терміна «національне виховання».

37. Як взаємопов'язані принципи навчання й виховання в педагогічному процесі?

38. Особливості виховання особистості в колективі.

39. Схарактеризуйте змістовний компонент процесу виховання.

40. Обґрунтуйте поділ функцій національної складової змісту виховання на суспільно-розвивальну й особистісно-розвивальну.

41. Як основні функції реалізуються в навчанні?

42. Розкрийте суть кожного структурного компонента процесу навчання. У чому полягають їх особливості?

43. Від яких чинників залежить продуктивність навчального процесу?

44. Як реалізується в навчанні єдність теорії й практики?

45. Чим зумовлені різні підходи до класифікації методів навчання?

46. Які чинники визначають доцільність використання конкретного методу навчання?

47. Який зміст поняття «активний метод навчання»?

48. Поняття «педагогічна майстерність» у визначенні вітчизняних та іноземних дослідників.

49. Схарактеризуйте структурні компоненти педагогічної майстерності / професійно-педагогічної культури / педагогічного іміджу.

50. Назвіть стилі педагогічної діяльності. Схарактеризуйте їх.

51. Як визначається професійний імідж викладача закладу вищої освіти?

52. Назвіть типи іміджу викладача відповідно до стилів його педагогічної діяльності. Схарактеризуйте їх.

53. Як особистий імідж впливає на педагогічний?

54. Яким чином створюється імідж викладача в середовищі інтернету?

55. Поясніть значення слова «академічна доброчесність». У чому вона виявляється?

56. Назвіть особливості написання дослідницької пропозиції. Яка мета складання цього документа?

57. Назвіть структурні компоненти наукової статті. Які особливості її написання?

Рекомендована література

1. Адаптивне управління в освіті : професійно та громадсько активні школи : колективна монографія / Г. В. Єльнікова, С. Г. Кравець, О. О. Загіка та ін. / За заг. і наук. ред. Г. В. Єльнікової. Харків : Мачулин, 2019. 370 с.

2. Адаптивне управління розвитком професійної освіти : колективна монографія / Г. В. Єльнікова, О. О. Загіка, Г. Ю. Кравченко, І. С. Лапшина, Г. І. Лук'яненко, В. Е. Лунячек, Г. А. Полякова, В. С. Ульянова, Л. І. Фесік та ін. / За заг. та наук. редакцією Г. В. Єльнікової. Павлоград : ІМА-прес, 2016. 248 с.

3. Апостол О. В. Професійний імідж викладачів закладів вищої освіти як проблема педагогічної теорії та практики. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. *Педагогічні науки : реалії та перспективи*. 2019. Вип. 72. Т. 1. С. 27–31. DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2020.72- 1.06>

4. Артемова Л. В. Історія педагогіки України : підручник. Київ : Либідь, 2006. 424 с.

5. Ачкасова С. А., Полякова Г. А. Оцінка якості освітньої програми на основі кваліметричного підходу у закладі вищої освіти. *Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології*. 2018. № 10 (84). С. 131–145.

6. Благініна С. З досвіду Німеччини : забезпечення якості освіти в минулому і в наш час. *Вища школа*. 2017. № 9. С. 87–100.

7. Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О., Ліннік О. О. Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти. Київ : Державна служба якості освіти, 2021. 350 с.

8. Волкова Н. П. Педагогіка : навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2009. 616 с.

9. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навчальний посібник. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 256 с.

10. Завгородня Т. К., Прокопів Л. М., Стражнікова І. В. Історія педагогіки : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ, 2014. 160 с.

11. Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навчальний посібник для студентів ЗВО. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.

12. Ковальчук Л. О. Основи педагогічної майстерності : навчальний посібник. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2007. 608 с.

13. Колоїз Ж. В. Основи академічного письма : практикум. Кривий Ріг : ФОП Маринченко С. В., 2019. 178 с.

14. Компетентнісний вимір професійного розвитку працівників освіти у сфері інтелектуальної власності : монографія / В. Е. Лунячек, Н. П. Рубан, А. М. Бровдій та ін.; за заг. ред. В. Е. Лунячека. Харків : ТОВ «Оберіг», 2020. 368 с.

15. Лунячек В. Е. Основи педагогіки вищої школи : навчальний посібник.

Харків : ФОП Панов А. М., 2019. 220 с.

16. Лунячек В. Е. Професійний розвиток працівників системи загальної середньої освіти у сфері інтелектуальної власності : монографія / В. Е. Лунячек, Н. П. Рубан, Н. С. Фесенко. Харків : ФОП Панов. 2018. 224 с.

17. Лунячек В. Е. Методика управління якістю освіти в загальноосвітніх навчальних закладах. Харків, 2016. 60 с.

18. Лунячек В. Е. Педагогічний менеджмент. Харків : Видавництво ХарПІ НАДУ «Магістр», 2014. 512 с.

19. Лунячек В. Е., Єльнікова Г. В., Рубан Н. П. Методика управління якістю освіти в професійно-технічних навчальних закладах. Харків, 2016. 142 с.

20. Лутаєва Т. В., Кайдалова Л. Г. Педагогічна культура : навчальний посібник. Харків : НФаУ, 2013. 156 с.

21. Малафійк І. В. Дидактика новітньої школи : навчальний посібник. Київ : Видавничий дім «Слово», 2015. 632 с.

22. Проектний менеджмент для інноваційного розвитку освітніх організацій України : навчальний посібник для підготовки магістрів за спеціалізаціями «Управління навчальним закладом» та «Управління проектами», підвищення кваліфікації слухачів, керівників навчальних закладів / З. В. Рябова, А. Б. Єрмоленко, Т. А. Махиня та ін.; за заг. ред. академіка В. В. Олійника, Ф. Фреха; НАПН України, ДВНЗ «Університет менеджменту освіти»; КультурКонтакт Австрія. Київ, 2016. 118 с.

23. Реалізація державної соціальної політики сталого розвитку регіону органами публічної влади України : монографія / В. Е. Лунячек, Д. В. Карамішев, Л. В. Набока та ін.; за заг. ред. Д. В. Карамішева, Л. В. Набоки. Харків : Видавництво ХарПІ НАДУ «Магістр», 2016. 296 с.

24. Якса Н. В. Основи педагогічних знань : навчальний посібник. Київ : «Знання», 2007. 358 с.

25. Richard A Gorton, Judy A. Alston Looseleaf for School Leadership and Administration 10th Edition. McGraw Hill, 2018. 448 p.

26. Tamozhska I., Tymofiienko N., Demianiuk A., Klyar M., & Tsurkan M. Features of professional and pedagogical activity of a higher education teacher. *Amazonia Investiga*. 2023. 12(63). 148–155. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2023.63.03.13>

27. Tamozhska I., Lehan I., Shcherbak I., Suprun D., & Hryhorenko T. Functioning and development of national and European adult education systems : a comparative aspect. *Conhecimento & Diversidade*. Niterói. 2023. Vol. 15. Issue 40. 45–61. DOI: <https://doi.org/10.18316/rcd.v15i40.11275>

Посилання на інформаційні ресурси в інтернеті

1. Концепція Нової української школи. URL: <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>

2. Про вищу освіту : Закон України № 1556-VII від 01.07.2014 р. (зі змінами, внесеними згідно із Законом України 43 № 2443-VIII від 25.07.2018 р.). URL:

<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

3. Про внесення змін до Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників : Постанова КМ України № 1133 від 27.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1133-2019-%D0%BF>

4. Про дошкільну освіту : Закон України № 2628-III від 11.07.2001 р. (зі змінами і доповненнями, чинна редакція згідно із Законом України № 2581-VIII від 04.11.2018 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>.

5. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами освіти, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної і комунальної форми власності. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/796-2010-%D0%BF#Text>

6. Про освіту : Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1060-12>.

7. Про повну загальну середню освіту : Закон України № 463-IX від 16.01.2020 р. URL: <http://ru.osvita.ua/legislation/law/2232/>.

8. Про позашкільну освіту : Закон України № 1841-III від 22.06.2000 р. (зі змінами і доповненнями, чинна редакція згідно із Законом № 2581-VIII від 04.11.2018 р.). URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1841-14>.

9. Educational Management Administration & Leadership (EMAL) URL: <https://journals.sagepub.com/home/ema>

10. Educational management, monitoring and evaluation. URL: <https://www.unesco.org/en/education-management>

11. Pedagogy and education management review. URL: <https://public.scnchub.com/perm/index.php/perm>